

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Саидиброимов Шозодаиброҳим Одилшоевич дар мавзуи «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3. Педагогика (5.3.1. Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот)

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Диссертатсия ва мухтавои он пурра ба шиносномаи ихтисоси 5.3.1 - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мувофиқ аст. Аз ҷумла, ин кори илмӣ - таҳқиқотӣ ба банди 3 – Антропологияи педагогӣ (консепсияи тарбия, таълим ва иҷтимоисозии шахс тавассути таълим; низомҳои /шароитҳои/ рушди шахс дар ҷараёни таълим, тарбия, омӯзиш;), банди 5 – Назария ва консепсияҳои тарбия (омилҳои иҷтимоӣ-фарҳангии тарбия; шаклҳо, принсипҳои тарбияи кӯдак дар марҳилаҳои гуногуни ба камол расидани ӯ; асосҳои арзишии ташаккули раванди таълим, низомҳои педагогии тарбия) мувофиқ мебошад.

Мубрам будани мавзуи диссертатсия. Мавзуи таҳқиқоти докторант Саидиброимов Шозодаиброҳим Одилшоевич «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс», актуалӣ ва замонавӣ буда, қарқард шудани он дар замони муосир дорои аҳамияти хос аст, зеро мавзуи болозикр ба яке аз масъалаҳои муҳими рӯз – тарбия намудани насли наврас дар руҳияи ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ бо истифода аз афкори педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс бахшида шуда, роҳҳои дар амал татбиқ намудани ақидаҳои мутафаккирон дар таълиму тарбияи насли наврас дар замони муосир низ баррасӣ шудааст.

Хушбахтона, дар замони Истиқлолият мардуми Тоҷикистон баробар бо бунёди давлати миллӣ ва ҳуқуқбунёд ба эҳё ва омӯзиши мероси фарҳангии илмии ниёгон худ рӯй овардааст. Аммо тазаккур бояд

дод, ки бе омӯзиши осори пурмухтаво, афкори педагогии мутафаккирони тоҷику форс, аз ҷумла донишмандони асрҳои X-XI ин раванд нопурра боқӣ мемонад, зеро осори ин мутафаккирон дорои арзишҳои устувори назариявӣ амалӣ мебошад, ки масъалаҳои таҳкими тарбияи ахлоқии насли наврас ва беҳтар намудани шароитҳои таълиму тарбияи фарзанд, инчунин омодагии онҳо ба ҳаёти мустақилона, тайёр намудани мутахассисони баландихтисос барои ҷомеа ва ояндаи он ва монанди инҳоро дар бар мегирад. Маҳз ҳамин нуктаҳо омӯзиши осори мутафаккирони асрҳои болозикрро барои илми педагогикаи муосири миллӣ дорои аҳамияти илмӣ амалӣ мегардонанд. Таҳқиқи осори мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс на танҳо барои раванқ бахшидани педагогикаи миллӣ, балки ҳамчун манбаи муқовимат ба андешаҳои ифротгароёна ва экстремистӣ аҳамияти махсус дорад. Таълимоти онҳо, ки бар ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ, худшиносӣ худогоҳӣ, таҳаммулгароӣ, сулҳдӯстӣ ва ваҳдати суботи ҷомеа асос ёфтааст, метавонад барои муосирон дар бунёди ҷомеаи адолатпарвар ва раванқи кори таълиму тарбия дастури арзишманд гардад.

Аз ин рӯ, докторант хеле бамаврид қайд намудааст, ки тарбияи насли наврас дар руҳияи ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ бо истифода аз осори мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс, педагогикаи мардумӣ, эҳё ва раванқ бахшидани анъанаҳои миллӣ, ҷашну маросимҳои миллӣ, ҳифзи арзишҳои фарҳанги миллӣ, таҳкими асосҳои ташаккули ҷомеа ва ахлоқи ҳамидаи инсонӣ муҳим буда, ниёз ба таҳқиқ дорад.

Аз ҷумла, муаллифи рисола муайян ва асоснок намудааст, ки дар раванди давлатсозии муосири Тоҷикистон бо таъба таҷрибаи таърихӣ ва афкори ниёгон, бахусус мутафаккирони асрҳои болозикр, пешрафти соҳаҳои хоҷагии халқ, махсусан соҳаи маориф ва илм, сиёсати сулҳу субот, худшиносии миллӣ ва эҳтиром ба арзишҳои фарҳангӣ ҳамчун унсурҳои асосии рушди устувор ба роҳ монда шудааст. Аз ин рӯ,

паҷуҳиши илмӣ осори мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс, на танҳо бо мақсади эҳтироми таърихӣ ва фарҳангӣ, балки барои бозёбии асосҳои назариявӣ ва амалӣ дар таҳкими пояҳои ҳукуки миллий ва ҳифзи арзишҳои умумиинсонӣ аҳамияти махсус дорад. Осори онҳо метавонад ба сифати сарчашмаи иловагӣ дар раванак бахшидани кори таълиму тарбия, ташаккули хирад, арзишҳо ва сирати миллий, хизмат кунад ва дар маҷмӯъ ҷузъи муҳими равандҳои муосири давлатсозӣ ва ҳувиятсозии миллий гардад.

Ҳамзамон, докторант Саидброимов Ш.О тавонистааст, фарзияи таҳқиқотро дуруст муайян карда, исбот намояд, ки ташаккули сирати миллий дар ҳолати дуруст ба роҳ монда шудан, натиҷаҳои дилхоҳ дода метавонад, агар дар тарбияи насли наврас ақидаҳои тарбиявии мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс васеъ истифода бурда шавад. Падару модар ҳангоми тарбияи фарзандон ва омода намудани онҳо ба ҳаёти мустақилона муваффақ мешаванд, агар дар тарбияи насли наврас афкори педагогии мутафаккирони тоҷик, этнопедагогика ва ҷанбаҳои тарбиявии ҷашну маросимҳо ва анъанаҳои миллиро ҳамчун раҳнамо ба кор бибаранд.

Фарзияҳоро, ки муҳаққиқ дар оғози кор муайн намудааст, дар таҳқиқоти диссертатсионӣ тасдиқи бевоситаи худро ёфтаанд.

Докторант афкори тарбиявии мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс оид ба ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллиро объекти таҳқиқот ва мавриди муҳокимаю таҳлилҳои илмӣ қарор дода, роҳу усулҳои самараноки ташаккули сирати миллиро дар ҷараёни омода намудани хонандагони муассисаҳои таълимӣ ба ҳаёти мустақил дар замони муосир мавриди таҷрибаву озмоиш қарор дода, дар ин замина ҳулосаву тавсияҳои илмӣ-методӣ пешниҳод кардааст, ки истифода аз онҳо дар омодасозии хонандагон ба ташаккули сират ва арзишҳои миллий ва бунёди ҷомеаи солиму босаодат, бе муболиға кӯмак ва мусоидат хоҳанд кард.

Дар асоси андешаҳо ва мулоҳизаҳои баёнгардида ба сифати рисолаи илмӣ интихоб намудани мавзуи «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс», аз ҷониби Саидиброимов Шозодаibroҳим Одилшоевич мубрами таҳқиқи мавзуи диссертатсияи муҳаққикро бозгӯӣ менамояд.

Дар баробари ин бояд қайд намуд, ки коркарди чунин як мавзуи илмӣ бевосита ба талаботи аснодҳои меъёрӣ – ҳуқуқӣ, аз ҷумла Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ мебошад.

Аз мавриди омӯзиш қарор додани диссертатсия ва автореферати он муайян гардид, ки ҳадафи асосии пажӯҳиш кашф намудани назарияҳои педагогии мутафаккирони тамаддуни миллати тоҷик дар партави тарғиби ақидаҳои педагогии хирадгароёнаи онҳо мебошад. Вобаста ба ин, муаллифи диссертатсия муваффақ гардидааст, ки мавзӯҳои ҳар як боб ва зербобҳоро мувофиқ ба ҳамин ҳадаф интихоб намуда, таҳқиқ ва асоснок намояд. Масалан, боби аввали диссертатсия “*Асарҳои муттафаккирон ҳамчун сарчашмаи афкори педагогии рушди хирад*” аст ва он аз зербобҳои “Хирад ва сирати миллӣ ҳамчун пояи маънавии халқи тоҷик”, “Табдили ақидаҳои педагогии тоисломӣ сарчашмаи асосии рушди ақидаҳои педагогии мардуми тоҷик дар асрҳои X-XI”, “Нигоҳи муттафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс оид ба хирад ва сирати миллӣ дар тарбияи фарзанд” иборат мебошад, ки таҳлили пурраи илмии бобро фароҳам овардаанд. Ба ҳамин тариқ, бобҳои дигари кор низ бо зербобҳояшон дар гирди масъалаи асосӣ баҳс карда, хулосаҳои асосноки илмиро ба бор овардаанд.

Дар асоси навгониши натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд

Диссертатсияи Саидиброимов Ш.О. яке аз аввалин таҳқиқоти ҳамаҷонибаи педагогии назариявӣ маҳсуб меёбад, ки ба омӯзиши мавзуи «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс» бахшида шуда, роҳҳои

ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ ва, бо ин роҳ ташаккул додани худшиносиву худогоҳӣ ва ифтихори миллии насли наврас ва ҷавонро дар бар мегирад. Мавқеъ ва аҳамияти илмии кори мазкур дар он ифода меёбад, ки барои нахустин бор асосҳои методологӣ ва назариявии андешаҳои мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс оид ба ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ ба таври низомманд таҳлилу арзёбӣ шудаанд. Навоварии илмии таҳқиқот дар чанд самти асосӣ зоҳир мегардад. Якум, муаллиф таҳқиқи амиқи пояҳои назариявӣю методологии афкори тарбиявӣ - ахлоқии мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷик, имкониятҳои иҷтимоию педагогии насли навраси замони муосир, зарурат ва истифодаи андешаҳои тарбиявӣ - ахлоқии мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форсро дар ҳамбастагӣ бо этнопедагогика ва анъанаҳои миллӣ дар омода намудани насли наврас ва ҷавон ба ҳаёти мустақилона бо истифода аз афкори педагогии мутафаккирони ин асрҳо баррасӣ намуда, алоқаи зичи анъанаҳои миллии таълиму тарбия, ҳамкориҳои падару модар бо фарзандон ва муассисаҳои таҳсилоти умумӣ дар тарбия намудани ҷавонони хушахлоқ ҷиҳати таъмини рушди шахсии онҳо илман асоснок намудааст, ки далелҳо боэътимоданд.

Дуюм, баррасии афкори мутафаккирон дар фазои илмӣ ва фарҳангии асрҳои X-XI, ки имконият медиҳад робитаи таълимоти онҳоро бо мактабҳои педагогӣ муайян намуда, нақши афкори ин мутафаккиронро дар рушди таълиму тарбияи насли наврас дар руҳияи ташаккули сирати миллӣ арзёбӣ намоем.

Сеюм, маърифати амалӣ ва муҳими андешаҳои мутафаккирони болозикр барои замони муосир, ки қобили истифода бурдани онҳо дар соҳаҳои муҳими педагогӣ, аз ҷумла тарбияи ахлоқӣ, ташаккули хирад ва сирати миллӣ, боло бурдани сатҳи маърифати ахлоқии насли наврас ва ҷавон, ҳамкориҳои зичи муассисаҳои таълимиву ҷомеа асоснок мегардад.

Чорум, саҳми назарраси таҳқиқот дар ғанисозии илми педагогикаи муосири миллӣ ва байналмилалӣ дар самти ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар он аст, ки бо истифода аз манбаъҳои таърихӣ,

педагогӣ, этнопедагогика ва анъанаҳои милливу мардумии ҳоси мардуми тоҷик таҷрибаи миллиро ба гардиши илмӣ ворид мекунад ва бо ин васила, майдони омӯзиши таълимоти педагогии мутафаккирони гузашта ва муосирро васеъ месозад.

Инчунин дараҷаи наwgонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада, ки доwtалаби дараҷаи илмӣ дар раванди таҳқиқоти диссертатсионӣ дар воқеъ наwgониҳои зиёдеро пешниҳод намуда, асосҳои назариявӣ оид ба ҷанбаҳои асосии ақидаҳои педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI - ҳамчун омили асосии ташаккули хирад ва сирати милли асоснок кардааст, зарурияти омӯзиш ва паҳн намудани ақидаҳои педагогии мутафаккирони асрҳои X-XI ва нақши он дар таълиму тарбияи насли наврас таҳқиқ ва асоснок намуда, рушди хирад ҳамчун падидаи сирати миллиро ба системаи муайян даровардааст. Доwtалаби дараҷаи илмӣ, роҳҳои амалигардонии ақидаҳои педагогии мутафаккирони зикргардидаро дар тарбияи насли наврас, ташаккули сирати милли дар замони рушди босуръати илм ва техника, усулҳои фаъол барои тақвият бахшидани тарбияи насли наврас дар руҳияи шинохти арзишҳои милли ва ташаккули сирати миллиро пешниҳод намудааст.

Нуктаҳои, ба ҳимоя пешниҳодкардаи муаллифи диссертатсия асоси воқеӣ дошта, аз натоиҷи омӯзишу таҳқиқ, таҳлилу баррасӣ ва ташкилу баргузори таҳқиқоти озмоиши амалан анҷомдодаи доwtалаби дараҷаи илмӣ шаҳодат медиҳанд ва асосноку бозғайтимод мебошанд.

Ҳамин тариқ, натиҷаҳои бадастомада на танҳо ҳислати ҳулосагии илмӣ доранд, балки метавонанд ҳамчун асос барои таҳқиқоти минбаъдаи муқоисавӣ ва татбиқи амалӣ дар соҳаҳои педагогика, маориф, тарбияи насли наврас ва ҷавон ва таҳкими сулҳу субот, ҳудшиносиву ҳудогоҳии милли, ватандӯстӣ ва амсоли инҳо хидмат намоянд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии ҳулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Муаллифи диссертатсия дар раванди гузаронидани таҳқиқот аз адабиёти мувофиқи илмӣ – методӣ, ташкили мусоҳиба бо шахсиятҳои

шинохтаву рӯзгордида ва дигар маъхазҳои илмӣ истифода бурда, корҳои озмоиширо анҷом додааст ва бо ин роҳ муқаррароти назариявии таҳқиқотро асоснок кардааст.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот тавассути омӯзиш ва таҳлили манбаъҳои шифоҳӣ ва хаттӣ оид ба ақидаҳои педагогии инъикосёфта дар осори давраи тоисломӣ, мероси мутафаккирони асрҳои X–XI, инчунин асосҳои назариявии анъанаҳои миллии халқи тоҷик ва этнопедагогика таъмин карда мешавад.

Дар раванди анҷом додани таҳлил ва мавриди истифода қарор додани адабиёти илмӣ истилоҳот бо дарназардошти мафҳумҳои муносири педагогӣ, этнопедагогика, фалсафӣ, усулҳои фаъоли замонавии таълиму тарбия, ки ба қори илмӣ - таҳқиқотӣ мувофиқанд, ба муоширати илмӣ ворид карда шудаанд.

Натиҷаҳои таҳқиқот бо таъия ба методологияи илмӣ, усулҳои фаъоли замонавии таҳқиқот ва таълим, манбаъҳои мухталифи иттилоотӣ, педагогӣ, психологӣ, адабӣ, роҳҳои беҳтарини гузаронидани таҳлилҳои дақиқ ва асоснок, шарҳу тавзеи мафҳумҳои асосӣ, таҷрибаи шахсии ҳуди муаллиф, ки ба ҳадаф, предмет, вазифа ва мантиқи таҳқиқот мувофиқанд, таъмин карда шуданд.

Муқаррароти асосии рисола дар нашрияҳои илмии муаллиф, нашрияҳои методӣ, конференси илмиву амалии вилоятӣ, ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ, инчунин дар ҷаласаҳои кафедраи педагогикаи Донишгоҳи давлатии Хоруг ба номи Моёншо Назаршоев, гузаронидани курсу семинарҳо барои омӯзгорони фанни забон ва адабиёти тоҷик, директорони муассисаҳои таълимӣ, роҳбарони иттиҳодияи методӣ ва дигар ҷорабиниҳои илмӣ - назариявӣ ва методӣ инъикос ёфтанд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Аҳамияти назариявии таҳқиқот дар он ифода меёбад, муаллиф исбот намудааст, дар ҷараёни таълиму тарбияи насли наврас ва ҷавон дар замони муосир мавриди истифода қарор додани афкори педагогии мутафаккирони асрҳои X–XI

муҳим ва мақсаднок аст ва дар ба даст овардани натиҷаҳои дилхоҳ мусоидат карда метавонад. Аз ҷумла, муҳаққиқ исбот намудааст, агар падару модар, омӯзгорон ва аҳли ҷомеа пайваста ба омӯхтани осори мутафаккирони тоҷик машғул гардида, ин афкорро дар таълиму тарбияи фарзанд ба кор бибаранд, натиҷаи тарбия ва ташаккули шахсияти онҳо тағйир меёбад. Муҳаққиқон, бахусус пажӯҳишгарони ҷавон ва дигар аҳли таҳқиқ ва адабро зарур аст, ки дар таҳқиқи афкори педагогии ин мутафаккирон саҳми арзанда гузоранд.

Муаллифи диссертатсия исбот ва асоснок намудааст, ки аҳамияти амалии тадқиқот дар он аст, ки натиҷаҳои рисолаи илмӣ ва тавсияҳои пешниҳодшударо дар раванди таълими фанҳои забон ва адабиёти тоҷик ва таърихи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, таълими фанҳои педагогика, психология, этика ва эстетика, мантиқ ва дигар илмҳои гуманитарии муассисаҳои таҳсилоти олии курсҳои тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф, муҳаққиқони осори мутафаккирони тоҷик метавонанд истифода намоянд. Инчунин дастовардҳои кори таҳқиқотии мазкур ва тавсияҳои пешниҳодшударо хонандагон, донишҷӯён, омӯзгорон, мутахассисони соҳаи маориф ва муассисаҳои ба тақмили ихтисоси омӯзгорон ва дигар кормандони соҳаи маориф сарукордошта, омӯзгорони коллеҷу литсейҳо, донишқадаҳои тақмили ихтисос, дар таҳсилоти баъдидипломии хатмкунандагони донишгоҳу донишқадаҳо, унвонҷӯёну аспирантон ва дигар кормандони соҳаи илм, ки ба ин мавзӯ сарукор доранд, таҳкими ҳамкории падару модар ва аҳли ҷомеа бо муассисаҳои таълимӣ вобаста ба масъалаҳои ташаккули сирати миллӣ ва арзишҳои миллӣ метавонанд мавриди истифода қарор диҳанд.

Кори илмӣ – таҳқиқотии Саидиibroимов Шозодаibroҳим аз ҷиҳати таҳлилҳои назариявӣ методологӣ бой буда, вожаҳои калидӣ ба тариқи муфассал таҳлил ва асоснок карда шудаанд. Мақсад, вазифа, фарзия ва муқаррароти диссертатсия татбиқ ва иҷро гардидаанд. Натиҷаи таҳқиқот фарзияи пешниҳодгардидаро тасдиқ намудааст.

Тавсияҳои аз тарафи докторант баррасишуда барои истифодаи

натиҷаҳои таҳқиқот дар амалияи муассисаҳои таълимӣ қобили қабул буда, барои баланд бардоштани сифати таълим ва тарбияи насли имрӯзу фардо, ҳаллу фасл намудани мушкилиҳои мавҷудаи кори таълиму тарбия дар асоси ақидаҳои мутафаккирони асрҳои X-XI, таълимоти этнопедагогика, анҷом додани таҳқиқотҳо дар бораи ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ хулоса, коркард ва пешниҳод шудаанд ва амалисозии онҳо дар таҷрибаи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва олии кишвар ва берун аз он ба ташаккули маърифатнокӣ ва хиради насли наврас дар ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ мусоидат хоҳад кард.

Маврид ба қайд аст, ки диссертант дар анҷом додани таҳқиқоти диссертатсионӣ кӯшиши зиёд ба харҷ додааст, адабиёти илмӣ – методии мувофиқ, аз он ҷумла таҳқиқоти олимони муносири тоҷику хориҷиро мавриди омӯзиш қарор дода, таҳлил намудааст. Иқтибосҳои дар диссертатсия овардашуда пурра ба феҳристи адабиёти истифодашуда мувофиқ мебошанд. Диссертатсия ва автореферати он ба талаботи навиштани корҳои илмӣ – таҳқиқотӣ ва иқтибосоварӣ пурра ҷавобгӯ аст.

Наири натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризишавандаи илмӣ. Нуқтаҳои асосӣ, хулоса ва тавсияҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 4 монография ва 56 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 21 мақола дар маҷаллаҳои тақризишавандаи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва КОА Вазорати илм ва таҳсилоти олии Федератсияи Россия ба таъъ расидаанд. Натиҷаҳои таҳқиқот, ки дар диссертатсия инъикос ёфтаанд, бо иштироки бевоситаи муаллиф ба даст омадаанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия. Диссертатсия ва автореферати он ба талаботи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) - доктор аз рӯйи ихтисос, номзади илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илмӣ ҷопшуда мувофиқ буда, автореферати диссертатсия мазмунӣ мухтасари онро ифода карда, маълумоти аниқро роҷеъ ба моҳияти таҳқиқоти анҷомдодашуда ва натиҷаҳои бадастовардаи

натиҷаҳои таҳқиқот дар амалияи муассисаҳои таълимӣ қобили қабул буда, барои баланд бардоштани сифати таълим ва тарбияи насли имрӯзу фардо, ҳаллу фасл намудани мушкилиҳои мавҷудаи кори таълиму тарбия дар асоси ақидаҳои мутафаккирони асрҳои X-XI, таълимоти этнопедагогика, анҷом додани таҳқиқотҳо дар бораи ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ хулоса, коркард ва пешниҳод шудаанд ва амалисозии онҳо дар таҷрибаи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва олии кишвар ва берун аз он ба ташаккули маърифатнокӣ ва хиради насли наврас дар ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ мусоидат хоҳад кард.

Маврид ба қайд аст, ки диссертант дар анҷом додани таҳқиқоти диссертатсионӣ кӯшиши зиёд ба харҷ додааст, адабиёти илмӣ – методии мувофиқ, аз он ҷумла таҳқиқоти олимони муносири тоҷику хориҷиро мавриди омӯзиш қарор дода, таҳлил намудааст. Иқтибосҳои дар диссертатсия овардашуда пурра ба фехристи адабиёти истифодашуда мувофиқ мебошанд. Диссертатсия ва автореферати он ба талаботи навиштани корҳои илмӣ – таҳқиқотӣ ва иқтибосоварӣ пурра ҷавобгӯ аст.

Наири натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризишавандаи илмӣ. Нуқтаҳои асосӣ, хулоса ва тавсияҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 4 монография ва 56 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 21 мақола дар маҷаллаҳои тақризишавандаи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва КОА Вазорати илм ва таҳсилоти олии Федератсияи Россия ба таъъ расидаанд. Натиҷаҳои таҳқиқот, ки дар диссертатсия инъикос ёфтаанд, бо иштироки бевоситаи муаллиф ба даст омадаанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия. Диссертатсия ва автореферати он ба талаботи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) - доктор аз рӯйи ихтисос, номзади илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илмӣ чопшуда мувофиқ буда, автореферати диссертатсия мазмунӣ мухтасари онро ифода карда, маълумоти аниқро роҷеъ ба моҳияти таҳқиқоти анҷомдодашуда ва натиҷаҳои бадастовардаи

муаллиф медиҳад.

Натиҷаҳои бадастомада, эътимодноӣ, хулосаву тавсияҳо тибқи талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Дастурамал аз ҷиҳати илмию-методӣ асоснок кардашуда, ба миқдори кофӣ бо тавсияву пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ, мисол ва ҷадвалҳо таъмин аст.

Диссертатсия тибқи муқаррароти Дастурамал фаҳмо, бо забони ноби тоҷикӣ, аз ҷиҳати баён равшан ва босаводона навишта шуда, тартиби таҳия, ҷо ба ҷо гузоштани бобҳо ва зербобҳои он, алоқамандии байни бобҳову зербобҳо риоя карда шудааст. Дар охир ҳар як боб хулоса карда шуда, хулосаи умумии возеҳ ва асоснок баён ёфтааст.

Эрод ба таҳқиқоти диссертатсионӣ. Дар баробари муваффақиятҳо ва таҳқиқотҳои асоснок, дар диссертатсия баъзе камбудҳои ҷузъӣ ҷой доранд ва ҳарчанд мазмуни онро коста намеkunанд, ислоҳи онҳо арзиши илмӣ диссертатсияро боз ҳам баланд мебардорад, аз ҷумла:

1. Дар диссертатсия ҳамбастагии афкори педагогии мутафаккирони асрҳои X–XI бо тарафҳои мусбати этнопедагогика асоснок таҳқиқ карда шудааст, агар ба ҷиҳатҳои манфии этнопедагогика низ таваҷҷуҳ равона мешуд боз ҳам мақсаднок мешуд.
2. Боби 5-уми диссертатсия ба қисмати амалӣ бахшида шуда, озмоиш дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ мақсаднок анҷом дода шудааст. Агар дар баробари гузаронидани озмоиш дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ озмоиш дар муассисаҳои олии анҷом дода мешуд, қисми амалии рисола боз ҳам мукамалтар мешуд.
3. Ба фикри мо агар андешаҳои Фирдавсӣ оид ба ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар алоҳидагӣ мавриди таҳқиқ ва таҳлил қарор дода мешуд, дар тақвияти мазмуни диссертатсия мусоидат менамуд.
4. Ҷо-ҷои матни рисола аз камбудҳои имлоӣ ва техникӣ холӣ нест, ки ба ислоҳ эҳтиёҷ доранд.

Тазаккур додан ба маврид аст, ки ин камбудиҳои болозикр ба ҳеҷ вачҳ арзиши илмиву амалии диссертасияро коста намегардонанд ва он барои ҳимоя кори илмӣ – таҳқиқоти комил ва сазовор аст.

ХУЛОСАИ ҶАМЪБАСТӢ:

1. Диссертатсияи Саидиброимов Шозодаibroҳим Одилшоевич дар мавзуи «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс» кори ба итмомрасидаи илмӣ - таҳқиқотӣ буда, аз ҷониби муаллиф мустақилона дар сатҳи хуби илмӣ ба иҷро расонида шудааст.

2. Натиҷаҳои бадастомада, эътимодноки, хулосаву тавсияҳо аз ҷиҳати илмӣ методӣ асоснок мебошанд. Диссертатсия бо тариқи пурра бо тавсияву пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ, мисолҳо аз таҷрибаи ниёгон, озмоиш, овардани мисолҳо аз роҳҳои амалигардонии афкори педагогии мутафаккирони болозикр дар фаъолияти педагогии ҳаррӯза овардашуда таъмин аст.

3. Автореферат ва диссертатсия аз ҷиҳати мундариҷа ва мазмун мувофиқ мебошанд. Дар хотимаи диссертатсия самтҳои ояндаи таҳқиқот муайян карда шудааст.

4. Докторант ба мақсадҳои дар назди таҳқиқоти диссертатсионӣ гузоштаи худ расидааст, вазифаҳои илмӣ таҳқиқотӣ ҳалли худро ёфтаанд ва фарзияи таҳқиқот тасдиқи худро ёфтааст.

5. Диссертатсияи Саидиброимов Шозодаibroҳим Одилшоевич дар мавзуи «Ташаккули хирад ҳамчун падидаи сирати миллӣ дар тафсири мутафаккирони асрҳои X-XI-и тоҷику форс», ки барои ҳимоя ва дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.1 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст, ба талаботи Низомнома оид ба Шурои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 ва бо тағйиру иловаҳо аз 26-уми июни соли 2023, таҳти №295 тасдиқ шудаанд, ҷавобгӯ буда, муаллифи он

сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3. Педагогика (5.3.1. Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот) мебошад.

Муқарризи расмӣ:

доктори илмҳои педагогӣ,
дотсент, мушовири ректори
Академияи идоракунии
давлатии назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Рачабзода Маҳмадулло

Суроғай ҷои зист: Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, кӯчаи Шероз 30/7, хучраи 17. Тел.: (+992) 988-92-63-33. E-mail: rmg-2013@mail.ru

Имзои Рачабзода Маҳмадулло ро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо, коргузори
ва корҳои махсуси АИД
назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Насурдинзода А.Н.,

« 31 » 08 соли 2026

Суроғай муассиса: Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, кӯчаи Саид Носир 33. Тел.: (+992) 37-224-17-86. E-mail: info@apa.tj